

Handlingsplan 2023–2025

I. Prioriterad inköpskategori: Vårdrelaterad utrustning och förbrukningsvaror, sårvård och kompression, förbandsartiklar

Upphandlingsregion:	Område D
Regional samordnare:	Hanna Svartson, Patrick Söderström
Kontaktpersoner:	Karin Runnels, Sari Joskitt, Alexander Skogsfeldt, Therese Allard, Katarina Solver

II. Introduktion

Sårvård och kompression är en viktig inköpskategori inom vårdrelaterad utrustning och förbrukningsvaror då Sveriges regioner varje dag konsumerar stora volymer engångsartiklar inom detta riskområde. Kategorin sårvård och kompression omfattar fyra kategorier på nivå tre i LFU:s kategoriträd:

- Förbandsartiklar (såsom förband non woven, plåster, polyuretanskumförband, förband med gasväv)
- Kompressionsutrustning (typiska produkter är kompressionsbandage, kompressionslindor)
- Sårvård med undertryck (såsom batteridriven engångspump med förband, engångspump med kanister, flegångspumpar)
- Övrig sårvård och kompression

Inom ramen för det nationella samarbetet för hållbar upphandling har tre riskanalyser som berör produkter inom sårvård och kompression genomförts. Dessa riskanalyser ligger till grund för det arbete som genomförs inom Området D. Riskanalyserna har genomförts med utgångspunkt kring produkter som förband av gasväv, förband av non-woven, polyuretanskumförband och plåster. Under riskanalyserna har det identifierats risk för kränkningar av arbets- och mänskliga rättigheter, negativ miljöpåverkan och korruption. Leveranskedjan är global och omfattar ett antal högriskländer, i synnerhet längre ned i leveranskedjan, det vill säga vid råvaruutvinning, bearbetning och komponenttillverkning. Sluttiltillverkning sker i lågriskländer såsom Sverige, Finland, Storbritannien och Tyskland, men också inom länder som klassas med högre risk, exempelvis Kina, Indien och Mexiko. Vid genomförda kontroller av leverantörer har det framkommit variationer av kontroll längre ner i leveranskedjan, där det tycks vara skillnader mellan leverantörer med egentillverkning kontra grossister som köper in färdiga produkter. Leverantörerna har generellt bättre kontroll på sina egna anläggningar.

Under senare år har risker kring bomull som produceras i Kina identifierats och uppmärksamhets och risker för tvångsarbete och kränkningar av minoritetsgruppen uigurer har framkommit. Detta påverkar kommande arbete inom kategorin för sårvård och kompression, då såväl bomullsproduktion som sluttiltillverkning av sårvårdsprodukter kan ske i Kina. Ett stort antal leverantörer har redan fått och besvarat frågor kring bomullsproduktion, och kommande tre år behöver arbetet fortsätta och fördjupas.

Källor:
Riskanalys: Förband och sårvård, Enact 2016
Riskassessments: Risk-assessments Medical supplies, Swedwatch 2017
Riskanalys: Väsentliga risker förband och sårvårdsartiklar, Enact 2018
Riskbedömning: Riskbedömning hållbarhetsrisker, Trossa 2021
Faktablad för antimikrobiella ämnen i varor, Trossa 2022

III. Väsentligaste risker och möjligheter ur ett livscykelperspektiv

Kartläggning risker och möjligheter (urval av produktområde)	Produktområde 1: Polyuretanskumförband			
	Mänskliga rättigheter	Arbetares rättigheter	Miljö	Anti-korruption
Råvara: risker och möjligheter (Polyuretanskumförband tillverkas av trä (cellulosa och viskos), bomullsväxter (bomull), olja (plaster) samt silver (silversulfadiazin)	Lokalsamhällets rätt till hälsa och säkerhet (Lex. rent vatten våld från säkerhetsvakter) migrantarbetare, förflyttning och våld mot lokalbefolkning, arbetsvillkor	Hälsa och säkerhet, övertdsarbete, ingen eller obetald ledighet, låga löner, brist på fackliga rättigheter, barnarbete. I cellulosa som är en produkt från skogsbruk, så finns uppenbara hälsa och säkerhetsrisker i form av avsaknad av skyddsutrustning och brister kring utbildning för att minska skaderisker inom skogsbruk.	Råmaterial (olja, trä, bomull och silver.) Inverkan på naturvärden och biologisk mångfald	Risker generellt kopplade till tillverkningsland; falska certifikat typiskt exempel
Komponenttillverkning/insatsvaror/ingredienser: risker och möjligheter	Rätt till skälig levnadsstandard, hälsa, fackföreningsfrihet för anställda (Kina). Lokalsamhällets rätt till hälsa och säkerhet (utsläpp till luft/vatten, buller, avfall etc.)	Hälsa och säkerhet, arbetstid, anställningstrygghet, fackföreningsfrihet, arbetsvillkor	(tillverkning av plastmaterial, cellulosa och viskos) Energi- och vattenförbrukning, kemikaliehantering, utsläpp till luft och vatten, avfall.	Mutning av arbetsmiljö- och miljöinspektörer (plast, Kina)
Sluttiltillverkning: risker och möjligheter	Rätt till skälig levnadsstandard, hälsa, fackföreningsfrihet för anställda. Lokalsamhällets rätt till hälsa och säkerhet (utsläpp till luft/vatten, buller, avfall etc.)	Hälsa och säkerhet, arbetstid, anställningstrygghet, fackföreningsfrihet, arbetsvillkor	Risker kopplade till kemikaliehantering, utsläpp till luft och vatten, avfall	Hög risk för korruption i Kina inklusive gåvor, "facilitation payments", mutning av arbetsmiljö- och miljöinspektörer
Användarfäsa: risker och möjligheter				
Sluthantering/avfall: risker och möjligheter				
Övrigt: risker och möjligheter	Det råder risker så som under tvångsarbete, låga löner, brister i hälsa och säkerhet etc. inom båttransporter. Detta gäller från råmaterial till slutkund.	Arbetsvillkor på fartyg under båttransport: tvångsarbete, låga löner, hälsa och säkerhet etc. Vid vägtransport: olyckor i trafik inklusive dödsfall, hälsa- och säkerhetsrisker, löner.	Stor miljö och klimatpåverkan genom utsläpp från fartyg och lastbil under transporter.	Stor risker för korruption i internationell sjötransport.

	Produktområde 2: Förband med gasväv			
	Mänskliga rättigheter	Arbetares rättigheter	Miljö	Anti-korruption
Råvara: risker och möjligheter (Förband med gasväv består vanligtvis av en acetatväv. Denna acetatväv tillverkas av cellulosa. Bomull är det vanligaste materialet i kompresser)	Barnarbete, Påtvingat arbete, Påtvingad flytt. Förorenat dricksvatten. Lokalbefolkningens rätt att använda naturtillgångar,	Skyddskläder, fackliga rättigheter, många migrantarbetare, utbildning. I cellulosa som är en produkt från skogsbruk, så finns uppenbara hälsa och säkerhetsrisker i form av avsaknad av skyddsutrustning och brister kring utbildning för att minska skaderisker inom skogsbruk.	Stor användning av kemikalier vid bomullsodlingar speciellt i tropiska områden. Förorenar vatten och mark. Våldigt vattenkrävande vilket kan leda till uttorkade naturliga vattendrag. Illegal avverkning av skog. Stor mängd koldioxidutsläpp.	Stor risk för korruption vid utvinning i högriskländer, bland annat vid utdelningen av utvinnings-rättigheter och vid utvinningsfasen.
Komponenttillverkning/insatsvaror/ingredienser: risker och möjligheter	Förorenat vatten, tillgång till mat och åtnjutande av egendom. Jämställdhet och tvångsarbete.	Bristande säkerhet, låga löner, migrantarbete, skuldsättning och stulna pass. Också för inskränkningar i fackförenings-frihet	Kemikalier som försurar, utsläpp av växthusgas. Hög energiförbrukning	Stor risk för korruption vid utvinning i högriskländer.
Sluttiltillverkning: risker och möjligheter	Människohandel, slaveri och sexuellt våld	Risk i länder så som Kina och Indien och brister inom hälsa och säkerhet, arbetstid, anställnings-trygghet, fackförenings-frihet, tvångsarbete och rekryterings-avgifter, diskriminering.	Luftföroreningar, buller, oljeutsläpp, invasiva arter.	Mutor för tillstånd och för att se mellan fingrarna vad gäller brister i rutiner inom tillverkning och transport
Användarfäsa: risker och möjligheter				
Sluthantering/avfall: risker och möjligheter			Spridning av det antimikrobiella ämnet PMHB kan ske till miljön om produkter inte kasseras rätt.	
Övrigt: risker och möjligheter	Det råder risker så som under tvångsarbete, låga löner, brister i hälsa och säkerhet etc. inom båttransporter. Detta gäller från råmaterial till slutkund.	Arbetsvillkor på fartyg under båttransport: tvångsarbete, låga löner, hälsa och säkerhet etc. Vid vägtransport: olyckor i trafik inklusive dödsfall, hälsa- och säkerhetsrisker, löner.	Stor miljö och klimatpåverkan genom utsläpp från fartyg och lastbil under transporter.	Stor risker för korruption i internationell sjötransport.

	Produktområde 3: Förband non-woven			
	Mänskliga rättigheter	Arbetares rättigheter	Miljö	Anti-korruption
Råvara: risker och möjligheter (Förband non-woven består vanligtvis av viskos och polyester)	Rätt till rent vatten påverkas. Tvångsförflyttning, sexuellt utnyttjande. Lokalbefolkningens rätt till att använda naturtillgångar	Fackliga rättigheter, tvångsarbete, hög olycksbenägenhet vid oljeutvinning	Förstörd närmiljö. Utsläpp i vatten och mark. Hormonrubbingar och sämre tillväxt för fiskar. Stor mängd koldioxidutsläpp. Illegal avverkning av skog	Stor risk för korruption vid utvinning av råvara från högriskländer.
Komponenttillverkning/insatsvaror/ingredienser: risker och möjligheter	Förorenat vatten och mark. Buller, luftföroreningar, tillgång till mat.	Stor risk när det sker i högriskländer (Indien, Kina). Tillgång till skyddskläder, utbildning.	Stora mängder kemikalier. Förorenar vatten och mark, påverkar djurlivet och människors hälsa.	Stor risk för korruption vid utvinning av råvara från högriskländer.
Sluttiltillverkning: risker och möjligheter	Människohandel, slaveri och sexuellt våld.	Hot mot välbefinnande, hälsa och säkerhet. Skuldsättning. Risk i länder så som Kina och Indien och brister inom hälsa och säkerhet, arbetstid, anställnings-trygghet, fackförenings-frihet, tvångsarbete och rekryterings-avgifter, diskriminering.	Luftföroreningar, buller, oljeutsläpp, invasiva arter. Kemikalie-hantering, utsläpp till luft och vatten, avfall.	Risk för mutor av arbetsmiljö- och miljö-inspektörer
Användarfäsa: risker och möjligheter				
Sluthantering/avfall: risker och möjligheter			Spridning av det antimikrobiella ämnet PMHB kan ske till miljön om produkter inte kasseras rätt	
Övrigt: risker och möjligheter	Det råder risker så som under tvångsarbete, låga löner, brister i hälsa och säkerhet etc. inom båttransporter. Detta gäller från råmaterial till slutkund.	Arbetsvillkor på fartyg under båttransport: tvångsarbete, låga löner, hälsa och säkerhet etc. Vid vägtransport: olyckor i trafik inklusive dödsfall, hälsa- och säkerhetsrisker, löner.	Stor miljö och klimatpåverkan genom utsläpp från fartyg och lastbil under transporter.	Stor risker för korruption i internationell sjötransport.

	Potentiella tillkommande produkter (gips och undertrycksförband)			
	Mänskliga rättigheter	Arbetares rättigheter	Miljö	Anti-korruption
Råvara: risker och möjligheter (Plåster tillverkas vanligtvis av en oljebaserad plastfilm, innehåller ofta lim, kisel, silikon, cellulosa och Bomull)	Negativ påverkan på ursprungsbefolkningen, tvångsförflyttning, rent vatten.	Exponering för hälsofarlig ämnen, säkerhet, utbildning.	Föroreningar för omgivande natur.	Stor risk för korruption vid utvinning av råvara från högriskländer.
Komponenttillverkning/insatsvaror/ingredienser: risker och möjligheter				
Sluttiltillverkning: risker och möjligheter				
Användarfäsa: risker och möjligheter				
Sluthantering/avfall: risker och möjligheter				
Övrigt: risker och möjligheter				

IV. Mål

Övergripande mål 1	Minska risker kopplade till bomullsproduktion
Delmål:	1.1 Nationell harmonisering av kravställning för produkter som innehåller bomull inom kategorin för sårvård och kompression. 1.2 Öka transparensen i leveranskedjan om var och hur bomullen produceras. 1.3 Arbeta med att minska riskerna för att bomullproduktion i Kina sker genom tvångsarbete.
Målindikatorer:	1.1 Standardiserade krav för kontroll av leveranskedjan finns framtagna och är kommunicerade till leverantörer samt finns tillgängliga. 1.2. Antal genomförda kontroller (isotoplester) av bomullsprodukter och resultat har kommunicerats till alla leverantörer. 1.3
Övergripande mål 2	Minska risker kopplade till cellulosa för framställning av acetatväv och viskos
Delmål:	2.1 Nationell harmonisering av kravställning för produkter som innehåller cellulosa inom kategorin för sårvård och kompression. 2.2 Öka transparensen i leveranskedjan om var och hur skogsråvaror produceras.
Målindikatorer:	2.1 Standardisering av krav för kontroll av leveranskedjan finns framtagna. 2.2 Kraven är kommunicerade till leverantörer och finns tillgängliga.
Övergripande mål 3	Ökad kännedom, medvetenhet, spridning av kunskap och granskning av riskerna inom befintliga och tillkommet produktområde (gips, undertrycks
Delmål:	3.1 Område D ska öka kunskapen för riskerna hos UR ansvariga. 3.2 Öka kunskapen hos leverantörerna för riskerna från delmål 3.1.
Målindikatorer:	3.1 Genomförd fördjupad riskanalys för produktion av gips och undertrycksförband. 3.2 Antal leverantörer granskade, antal leverantörer som fastnade och åtgärder genomförda (leverantören utvecklas).